

ובפרט בזמנים ידועים כמו ר"ה ועשי"ת בזמן אשר חשף הוי' את זרוע קדשו³⁵ קירוב המאור אל הניצוץ³⁶ דאז הניצוץ מתעורר להתלהב, וכן הוא ע"י עבודה גדולה בהתעוררות תשובה דאז מעורר נקודת לבבו ונוזל ונוסף עצם הנשמה להתקרב אל ה'. וזהו מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון דישנו המעין הבא מן הגנים שהם געה"ע וגעה"ת, דמעמד הנשמות קודם בואם לגוף הוא בגעה"ע, וכשבאים להתלבש בגוף עוברים דרך געה"ת, ותכלית ירידת הנשמה הוא בשביל שני העבודות, הא' באר מים חיים לעשות החפירה בהסרת ההעלמות והסתרים דגוף ונה"ב ויהי' התגלות אור הנשמה בקיום התומ"צ ובכירור המדות בהזדככות כל ענינים הגשמים אשר ע"י עבודתו הוא ממשיך גילוי אלקות בעולם, והב' הוא ונוזלים מן לבנון שהוא העבודה בתשובה עילאה. אמנם מי שאין עבודתו בסדר והדרגה התחלת העבודה הוא ע"י תשו"ת שהוא ונוזלים מן לבנון כנ"ל, ועי"ז ממלא את הפגמים בהעבודה דבאר מים חיים ואז העליית המעין והגנים, דתחלת העלי' כנ"ל הוא בגעה"ת ובעילוי אחר עילוי בגעה"ע שנשלם כוונת ירידת נשמתו ועולה בבחי' הגנים. ז"ע.

(35) ישע"י נב, י.

(36) ראה ראה דרך חיים כא, סע"ב. כד, ד ואילך. צא, א. סה"מ תרפ"ט ע' 31. ע' 264. תרצ"ז ע' 158. תרנ"ץ ע' ב. וש"נ. ד"ה זה היום דיום ב' דר"ה שנה זו (תר"ץ). ובכ"מ.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאלדמאן

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה, ובתם רחל

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראסבוים, ובנותיהם חי' מושקא וחנה מרים

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא, ובנם מנחם מענדל

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית, ובתם מושקא

חי', שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

מעין גנים — תר"ץ

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה

הארץ אשר אראך²⁹, והיינו³⁰ דתחלת העבודה הוא לך לך מארצך היינו לצאת ארויס צוגיין מן הארציות והחומריות, דראשית עבודת האדם הוא לעזוב את הארציות היינו החומריות, כמו שאנו רואים במוחש בטבע בנ"א שמדברים ועוסקים בענינים גשמי' באכו"ש ולבושים והדומה מיט א צו גיטראגניקייט מיט איין אריין טראכטען זיך אין דעם כאלו ווי דאָס איז אַ ענין וואָס איז נוגע אין מעלת האדם, וואָס באמת דאָס איז דאָך אַלץ ענינים וואָס איז בהמה שבאדם, מעלת האדם איז שכל ומדות טובות וואָס ע"פ השכל, די אַלע ענינים הגשמיים פון אכו"ש דאַרפען זיי ביי דעם מענטשען פאַר זיך אליין ניט פאַר נעמען קיין אַרט כלל, עס איז נאָר בשביל הזולת, צוליעב הכנסת אורחים און החזקת לומדי תורה ובעלי מדות טובות, אָבער אזוי איז דאָך דאָס ארציות און חומריות, איז דער תחלת העבודה איז עזיבת פון אַט די ארציות און אייגענע רצונות, נאָכדעם איז דער ממולדתך, דאָס איז דעם מענטשען רגילות וואָס ער האָט זיך איין גיוויינט, הן די רגילות וואָס קומט מצד הסביבה און הן מצד הטבע, נאָכדעם איז מבית אביך, די עזיבה פון זיין הבנה מיט זיין השגה און אַלע זיינע ענינים אין קיום התורה והמצוות זאָלען זיין בקבלת עול. וכשם שבחפירה הגשמית הרי צריך לעשות מחיצה להחזיק את כותלי הבאר כן הוא בחפירה הרוחנית שצריך האדם לעשות לו הגבלות, לקדש א"ע במותר לו³¹, שזה נותן לו תוקף כח ועוז בהחפירה להגיע למעין, אשר עיקר ההתגלות הוא בעבודה דתפלה.

והנה כל זה הוא כאשר עבודת האדם הוא בסדר והדרגה בהעבודה דחפירת באר. דאז הוא ממשיך מי המעין הנמשך מן הגנים כנ"ל. אבל מי שחטא ופגם והעביר את הדרך הוא צריך לעבודה הב' שהוא ונוזלים מן לבנון, והיינו ההתעוררות בתשובה דכאשר ישים אל לבו כל מהלכי חייו ועניניו כאשר ידע אינש בנפשו ויודע היטב, כי רק היום לעשותם³² ויתבונן היטב בכל אשר פגם ועיוות יתעורר נקודת לבבו לשוב אל ה', דהנה ידוע³³ דלא כל הנשמה מתלבשת בגוף ומה שמתלבש בגוף הוא רק הארה ומקצת הנשמה אבל עצם הנשמה נשארת למעלה, דזהו מזליהו חזי³⁴, שהמזל שהוא עצם הנשמה בחי' יחידה רואה אלקות במוחש וממנה נוזל ונוטף בההארת הנשמה המלובשת בגוף ומזה הוא שבאים הרהורי תשובה לפעמים גם בפתע פתאום בלי שום הכנה כלל,

(29) לך לך יב, א.

(30) ראה המשך תרס"ו ע' שצו. סה"מ ה'ש"ת ע' כא. ובכ"מ.

(31) יבמות כ, א. ספרי ופרש"י פ' ראה יד, כא. וראה תניא פ"ל.

(32) ואתחנן ז, יא ובפרש"י. עירובין כב, א.

(33) בהבא לקמן — ראה לקו"ת במדבר טז, א. האזינו עא, ד. שה"ש טז, ד. ד"ה אז ישיר

תרצ"ב פ"ה"ו. וש"נ.

(34) מגילה ג, א. וש"נ.

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ש"פ בא, ח' שבט, הננו מוציאים לאור — בפעם הראשונה — את המאמר ד"ה מעין גנים באר מים חיים גו' אשר לכ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ע מש"פ בא, יו"ד שבט תר"צדיק, נויארק.

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וצינונים — נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרשד"ב) שי' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

ג' שבט, ה'תשס"ד

ברוקלין, נ.י.

MAAMAR

MA'AYON GANIM – 5690

Copyright © 2004

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehotonline.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

Printed in the United States of America

להתבונן בענין דע לפני מי אתה עומד²¹, אריין טראַכטען זיך ווער איז ער און פאַר וועמען ער איז מתפלל ומתחנן בתפלתו. והנה אמיתית התחלת העבודה הוא בק"ש שעהמ"ט מה שהאדם עושה חשבון צדק בנפשו²² מכל עניני חייו, דזהו דבר המפורסם לכל כי חיי האדם הוא בשביל התכלית, ותכלית האדם היא אינו כל עניניו הגשמיים והחומריים, דאל"כ מה יתרון לאדם על החי, דכאשר מתבונן בזה דבתהו ילך כל הימים וימי האדם הלא הם קצובים כמ"ש²³ ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, וגם אם יארכו ימיו כאמור בתורה והיו ימיו מאה ועשרים שנה²⁴ וכצל עובר²⁵ ומתבונן בפרטי מחשבותיו ודבוריו ומעשיו וכל עניני הנהגתו אשר רק מצדיק א"ע בכמה טענות שאין בהם ממש, ומה יהי אחריתו, הנה זה פועל בו התעוררות להיטיב את מעשיו, ובפרט בזכרו כי שלשה אוהבים ישנם להאדם²⁶ הכסף והזהב, אשה ובנים, תורה ומעש"ט. כסף וזהב מלויים את האדם (אם יש לו שליטה עליהם להשתמש בהם לעשות בהם דברים טובים בהחזקת התורה בצדקה ובגמ"ח) עד יום פטירתו, האשה והבנים מלויים את האדם עד קברו, אבל תורה ומעש"ט מקדימים לפניו לקבל פניו לעוה"ב, וכאשר מתבונן בכ"ז מתעורר לבבו לשוב אל ה' ולהיטיב דרכיו, וזהו בידך אפקיד רוחי²⁷ ר"ת באר²⁸ דזהו התחלת חפירת הבאר.

והנה כשם שבחפירת הבאר בגשמיות הגם שצ"ל שכל ומדות מחשבה ודיבור מ"מ העיקר הוא המעשה בפועל, כמו"כ בחפירת הבאר בעבודת האדם הנה העיקר הוא המעשה בפועל שהוא הקבעומ"ש אשר תומ"י בקומו משנתו יקבל עול מלכותו ית' באמירת ברכות השחר, לילך להתפלל בצבור להגיד קאפיטל תהלים וללמוד משנה משניות ואח"כ בהנהגתו כל היום יהי יראת ה' על פניו להיות סו"מ ועש"ט, וכשם²⁹ שבהחפירה הגשמית הרי תחלה צריך להסיר העפר תחוח שהוא העפר הנקבץ במשך הזמן ונתקשה ביותר, ואח"כ צריכים להסיר את העפר הקשה ואת הקשה ביותר, עד שמגיע לגיד המעין, הנה כמו"כ הוא בעבודת חפירת הבאר ברוחניות אשר ראשית כל צריכים להסיר העפר והאבק שנקבץ עליו במשך הזמן בסיבות מסיבות שונות. דהנה בתחלת התגלות הקב"ה לאאע"ה אמר לו לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל

- (21) ראה ברכות כח, ב.
- (22) ראה זח"ג קעה, א. אוה"ת ואתחנן ע' קסט. ובכ"מ.
- (23) תהלים צ, י.
- (24) בראשית ו, ג.
- (25) תהלים קמד, ד.
- (26) ראה פרקי דר"א פל"ד ובהגהת הרד"ל שם. כד הקמה לרבינו בחיי ערך אבל (א).
- (27) תהלים לא, ו.
- (28) שער הכוונות ענין דרושי הלילה דרוש י. פרי עץ חיים שער קשעהמ"ט פ"ב. פ"י פ"א. סידור האריז"ל בסדר קשעהמ"ט.

בס"ד. ש"פ בא, תר"צדיק. האָטעל ניוטאן, נויארק.

הילולא של כבוד אמי זקנתי הרבנית הצדקנית מ' רבקה נבג"מ זי"ע.
יו"ד שבט תרע"ד.

מעין¹ גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון². דפסוק זה פירושו כפול, הא' דישנו מעין הבא מן גנים, דגן הוא גן עדן כמ"ש³ ויטע ה"א גן בעדן מקדם, וגנים הוא שני מדריגות ג"ע, ג"ע העליון וג"ע התחתון⁴. והמעין בא מן שני גנים אלו, ואז הנה המים אשר בהבאר הם מים חיים. דהנה במים יש ג' בחי' מים תלושים, דהמים האלו ג"כ באים מן מעין, אבל כבר נתלשו (אָפ גיריסיין) ממקורם שהוא המעין. מים מכונסים, דהמים הללו באים בסיבת המעין, והיינו דסיבתם הוא המעין אבל אינם מחוברים עם מקורם. והמים המחוברים עם מקורם, הם הנמשכים מהמעין ונקראים מים חיים. וזהו באר מים חיים, דהבאר הוא הכלי אשר בו מתגלה ונובע מי המעין והם מים חיים, וזהו מעין גנים. דישנו המעין הבא מן השני גנים ואז הנה הבאר מימיו הם מים חיים, ובמילא הנוזלים הם מלבנון. ופירושו השני הוא דכאשר מי הבאר הם חיים, והנוזלים הם מן לבנון, אז הנה עליית המעין הוא בהגנים. דבאמת שני הפירושים הם ענין אחד והמשך אחד המקיף את כל משך ירידת הנשמה בגוף בחיי האדם על פני האדמה להגיע אל התכלית הנרצה בכריאות האדם וירידת נשמתו למטה. דהנה⁵ אמרו"ל אבות פרק⁶ דע מאין באת ולאן אתה הולך, אין הוא ג"ע העליון, ואן הוא ג"ע התחתון. געה"ע נק' אין לפי שהתענוג דשם הוא תענוג רוחני לגמרי, מופשט מהבנת והשגת הנבראים, והנברא מה שאינו יכול להבינו ולהשיגו קורא בשם אין. ואן מורה על מציאות דבר מה כמו אנה פניך מועדות⁷. וגעה"ת נקרא אן לפי שהתענוג דשם הוא תענוג שיש לו איזה שייכות אל תענוג הנבראים. והנה מעמד ומצב הנשמות קודם ירידתם למטה הוא בג"ע העליון, וכאשר הנשמה צריכה לבוא בגוף יורדת מגעה"ע לגעה"ת, ומשם באה להתלבש בגוף. וככלות ימי האדם בחיי הגוף ונשמתו עולה למעלה, הנה אחרי

- (1) המאמר (מקטע המתחיל "והנה להבין ענין הבאר וחפירתו") מיוסד על ד"ה ויעתק משם תרנ"ו (סה"מ תרנ"ו ע' רצא ואילך) — שמיוסד על ד"ה להבין בתוס' ביאור שורש ענין הבארות תרל"ד (סה"מ תרל"ד ע' עא ואילך).
- (2) שיר השירים ד, טו.
- (3) בראשית ב, ח.
- (4) לקו"ת חוקת סב, ב ואילך.
- (5) בכ"ז — ראה לקו"ת במדבר ב, א.
- (6) ג — משנה א.
- (7) יחזקאל כא, כא.

העונשים המגיעים לאדם איש איש כפי ענינו, כידוע בענין חיבוט הקבר וכף הקלע, והנזורים באותיות התפלה ושמיעת אותיות קריאת ספר⁸ מקילים עונשם כמ"ש במ"א בארוכה⁹. הנה אחר זה הוא עליית הנשמה בגעה"ת, ומגעה"ת לגעה"ע, והוא ע"י עבודת האדם בהשני מדריגת עבודה. הא' הוא עבודת חפירת באר דהג' ענינים שהם הג' עמודים דתורה עבודה וגמ"ח¹⁰. הב' העבודה דתשובה שהוא ענין ונוזלים מן לבנון.

והנה להבין ענין הבאר וחפירתו, בעבודה בנפש האדם. יובן בהקדם ענין וסדר חפירת באר בגשמיות. דהנה אדם החופר באר הגם שצריך לזה שכל ומדות וגם מחשבה ודיבור בכל פרטי חפירת הבאר ועשייתו אבל העיקר הוא המעשה בפועל ממש בכח התנועה והמעשה שבידיו ורגליו ע"י מרא וחצינא ביגיעה עצומה ובזיעת אפו. כי בשכל ומדות גם במחור"ד בלא עבודה בפועל, לא יוחפר באר. ורק ע"י עבודה בפועל ימצא מים חיים. ועוד יותר דגם אם אינו בעל שכל ומדות הראויות ונחוצות לחפירת הבאר יכול הוא להשתמש בשכלו וגם במדותיו של זולתו, אבל העבודה בפועל צריך להיות שלו דוקא. וסדר החפירה הוא שחופר בעומק האדמה, והאדמה אשר חופר נותנו מסביב לחפירתו, כמו שפה לחלל חפירתו. דע"ז נעשה חפירת החפירה אשר חפר עמוקה יותר מכמו שחפר בתוך האדמה. והיינו שהעפר אשר הוציא מן החפירה פועלת שתי פעולות, הא' אשר מבדלת בין מקום החפירה לשאר האדמה. והב' אשר מעמקת מקום החפירה. והיינו דכאשר חפר אמה בעומק הנה ע"י האדמה אשר מסביב נראה עומק החפירה אמה וחצי. ובכדי אשר עפר המחיצות לא יסתמו את חלל החפירה מוכרח הדבר אשר יעשה מחיצות חזקות של דבר חזק אשר יחזיקום. וכה הוא עבודתו ביגיעה עצומה ובזיעת אפו יום יום להסיר את מעבי האדמה המכסים את גידי המעינות. אשר¹¹ תחלה צריכים להסיר את העפר תיחוח, והיינו העפר הנקבץ במשך הזמן ולסיבות שונות נתקשה עד אשר צריכים יגיעה עצומה להסיר ואח"כ העפר הקשה יותר, עד אשר מגיעים לעפר היותר קשה ושם הוא מקום מוצא המעין. והנה כל עבודת האדם הוא רק להסיר את העפר המכסה את גידי המעינות, אבל גוף ועצם המעין הוא בריאה בידי שמים, וכל עבודת האדם בהסרת העפר המכסה את המעין צ"ל בסדר והדרגה. והנה הגם דפעולת הנביעה ישנה בהמעין הנמצא בכטן האדמה, מ"מ אין פעולתה בשלימות רק כאשר האדם מסיר את העפר המכסה על גיד המעין ובא בהתגלות בהבאר שאז המים הם מים חיים, ולכן הבאר נקרא על שם האדם

(8) אולי חסרים כאן איזה תיבות.
 (9) ראה סה"מ תרפ"ה ע' של. סד"ה שובה ישראל שנה זו (תר"ץ). המשך ר"ה תרצ"ב פ"ד.
 ד"ה אני לדודי תרצ"ב. סה"מ אידיש ע' 92 (הועתק ב"היום יום" ה שבט). ועוד.
 (10) אבות פ"א מ"ב.
 (11) ראה גם ספר השיחות תש"ג ע' 102.

החופר אף כי בעצם המעין אינו מחדש דבר, כי נביעת המים הרי ישנו בהמים תמיד אך תכלית פעולת נביעתו של המעין הוא ע"י הבאר הנעשה ע"י עבודת האדם במעשה דוקא. נמצא דע"י עבודת האדם בחפירת הבאר שהוא הסרת העפר המכסה פועל שתי פעולות. הא' שהוא מגלה כח נביעת המעין בפעולה של תכלית היותו. והב' שעושה מקום אשר שם יתגלה ויתקבץ מי המעין שהם מים חיים.

והנה ככל המשל הזה יובן בעבודה בנפש האדם. דהנה כתיב¹² כי חלק הוי' עמו, דהנשמה היא חלק אלקה ממעל, ורצונה וחפצה להכלל ולהבטל באו"א"ס ב"ה, כמ"ש¹³ רשפי' רשפי' אש שלהבת יה. דהתלהבות והתלהטות הנשמה היא בהתלהבות של אש וכמו הלהב העולה למעלה כך הנשמה מתלהבת לעלות למעלה להכלל באו"א"ס ב"ה, רק שהגוף והנה"ב מעלימים ומסתירים על אור הנשמה, וגם אז היא פועלת פעולתה ברצוא לה' בדוגמת דבר המעין הנמצא במעבה האדמה, אשר המים נגררים ונובעים תמיד, כך הנשמה הנה כל כחותי' מסורים ונתונים לה', רק שמכוסים ונעלמים תוך ההעלם וההסתר של הגוף והנה"ב, ולכן כל עבודת האדם הוא להסיר את ההעלמות וההסתרים ואז מאיר אור וחיות הנשמה בגילוי, וזהו טעם הדבר מה שאנו רואים כמה בני אדם עוסקים בתורה בעבודה ויגיעה ויודעים ומשיגים את דבר ההלכה שלומדים ובכל זה אינם מתפעלים בהתפעלות אלקי וכש"כ שאינם מגיעים לידי אהוי"ר אמיתי והוא מפני העדר העבודה והיגיעה העצומה בהסרת ההעלמות וההסתרים המכסים את המעין הוא אור הנשמה, דאמיתית ההתגלות הוא בעבודה דתפלה בברכת ק"ש וק"ש ואמירת ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך¹⁴ וארו"ל¹⁵ בכל לבבך בשני יצריך, שגם היצה"ר יבוא לאהבת ה', שזה בא אחר אמירת שמע ישראל הוי' אלקינו¹⁶, דשמע ישראל¹⁷ איד דערהערט אַז הוי' אלקינו הוי' למעלה מן הטבע, דאָס איז אלקינו כחנו וחיותינו¹⁸ של ישראל, ובא אחר הקדמת ההתבוננות בפסוד"ז ועיקרו בא מן הקדמת שעה אחת שקודם התפלה, וכמאמר¹⁹ אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופרש"י²⁰ הכנעה ושפלות, דכל אדם צ"ל לו שעה קבועה קודם התפלה להיות ממארי דחושבנא

(12) האוינו לב, ט.
 (13) שיר השירים ח, ו.
 (14) ואתחנן ו, ה.
 (15) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.
 (16) ואתחנן שם, ד.
 (17) ראה גם ד"ה מים רבים שנה זו (תר"ץ). "היום יום" יב חשון. ועוד.
 (18) ראה לקו"ת בלק עג, ג. פינחס פ, א.
 (19) ברכות רפ"ה (ל, ב).
 (20) התיבה ושפלות אינה ברש"י, ובאה לתוספת ביאור ענין ההכנעה. — ראה לקו"ש חלק לד ע' 69. וש"נ.